

V Bruseli 4. 1. 2019
COM(2018) 848 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNE MU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**o revízii a aktualizácii druhého realizačného plánu Európskej únie v súlade s článkom 8
ods. 4 nariadenia č. 850/2004 o perzistentných organických znečisťujúcich látkach**

{SWD(2018) 495 final}

1. Úvod

Štokholmský dohovor o perzistentných organických látkach (POP)¹ bol prijatý v máji 2001 v rámci Programu OSN pre životné prostredie (UNEP). Európska únia a jej členské štáty² sú zmluvnými stranami tohto dohovoru³ a jeho ustanovenia boli implementované do práva Únie nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 850/2004⁴ („nariadenie o perzistentných organických znečisťujúcich látkach“).

Podľa článku 7 Štokholmského dohovoru sa od zmluvných strán vyžaduje, aby:

- a) pripravili plán plnenia svojich záväzkov („realizačný plán plnenia povinností“) vyplývajúcich z tohto dohovoru a usilovali sa o jeho realizáciu;
- b) do dvoch rokov odo dňa, keď pre danú stranu dohovor nadobudne tento dohovor platnosť, predložili svoj realizačný plán konferencii zmluvných strán;
- c) podľa potreby pravidelne revidovali a aktualizovali svoj realizačný plán spôsobom, ktorý sa určí rozhodnutím konferencie zmluvných strán.

V roku 2007 sa vypracoval prvý európsky realizačný plán známy ako „realizačný plán Spoločenstva“ [SEC (2007) 341]⁵. Neskôr, v roku 2014, sa tento realizačný plán aktualizoval v podobe „realizačného plánu Únie“ [COM (2014) 306 final]. V súčasnosti rezonuje potreba revízie a aktualizácie druhého realizačného plánu s cieľom riešiť otázku zahrnutia viacerých nových perzistentných organických látok do Štokholmského dohovoru, ako aj zohľadnenia technického a legislatívneho pokroku v danej oblasti.

Tento nový realizačný plán bol predmetom konzultácie s príslušnými orgánmi členských štátov, ich priemyselným odvetvím, environmentálnymi organizáciami a širokou verejnosťou.

Predloží sa sekretariátu Štokholmského dohovoru v súlade so záväzkami Európskej únie ako zmluvnej strany.

2. PERZISTENTNÉ ORGANICKÉ LÁTKY (POP)

POP sú chemické látky, ktoré pretrvávajú v životnom prostredí, bioakumulujú sa v ňom a predstavujú riziko spôsobenia významných nepriaznivých účinkov na ľudské zdravie alebo životné prostredie. Tieto znečisťujúce látky prenikajú cez medzinárodné hranice ďaleko od svojho zdroja. Dokonca sa akumulujú v oblastiach, kde sa nikdy nepoužili ani nevyrobili. POP predstavujú hrozbu pre životné prostredie a ľudské zdravie po celom svete. Svedčia o tom arktické, baltské a alpské regióny, ktoré sú oblasťami EÚ neslávne známymi práve zachytávaním POP. V záujme zníženia a zastavenia výroby, používania a uvoľňovania týchto látok je nevyhnutné podniknúť medzinárodné opatrenia. V tabuľke 1 sa uvádzajú látky, na ktoré sa vzťahujú medzinárodné právne nástroje týkajúce sa POP.

¹ http://www.pops.int/documents/convtext/convtext_en.pdf.

² Jeden členský štát EÚ ho ešte neratifikoval (Taliansko).

³ Rozhodnutie Rady zo 14. októbra 2004 o uzavretí Štokholmského dohovoru o perzistentných organických látkach v mene Európskeho spoločenstva (2006/507/ES) (Ú. v. EÚ L 209, 31.7.2006, s. 1).

⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 850/2004 z 29. apríla 2004 o perzistentných organických znečisťujúcich látkach, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 79/117/EHS (Ú. v. EÚ L 158, 30.4.2004, s. 7).

⁵ http://ec.europa.eu/environment/pops/pdf/sec_2007_341.pdf.

3. MEDZINÁRODNÉ DOHODY TÝKAJÚCE SA POP

3.1. Protokol EHK OSN o POP⁶

Protokol o POP k Dohovoru EHK OSN o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcim hranicami štátov (dohovor CLRTAP) bol prijatý 24. júna 1998 v Aarhuse v Dánsku. Protokol sa v súčasnosti týka 16 látok – ide o jedenásť pesticídov, dve priemyselné chemikálie a tri neúmyselne získané vedľajšie produkty. Konečným cieľom je zabrániť akémukoľvek vypúšťaniu, emisiám a únikom týchto POP.

V protokole sa okamžite alebo s neskoršou platnosťou zakazuje výroba a používanie v ňom uvedených chemikálií. Jeho súčasťou sú ustanovenia týkajúce sa nakladania s odpadom, ktorý pozostáva z týchto chemických látok alebo ich obsahuje. Protokol zaväzuje zmluvné strany znížiť emisie dioxínov, furánov, polycyklických aromatických uhlíkovodíkov (PAU) a hexachlórbenzénu (HCB) a stanovuje špecifické emisné limity pri spaľovaní komunálneho, nebezpečného a zdravotníckeho odpadu.

3.2. Štokholmský dohovor

Štokholmský dohovor o POP bol prijatý v roku 2001 a nadobudol platnosť v roku 2004. Podporujú sa v ňom globálne opatrenia týkajúce sa pôvodnej skupiny dvanástich POP s primárnym cieľom chrániť ľudské zdravie a životné prostredie pred pôsobením POP. V dohovore sa od zmluvných strán vyžaduje, aby prijali opatrenia na zastavenie alebo zníženie uvoľňovania POP do životného prostredia. Osobitne sa odkazuje na prístup založený na predbežnej opatrnosti stanovený v zásade č. 15 Deklarácie z Ria o životnom prostredí a rozvoji z roku 1992. Táto zásada sa uplatňuje v článku 8 dohovoru, v ktorom sa stanovujú pravidlá zahrnutia ďalších chemikálií do Štokholmského dohovoru.

V prílohe A k Štokholmskému dohovoru sa v súčasnosti uvádza 22 chemikálií, ktoré podliehajú zákazu výroby a používania, okrem prípadov generických alebo osobitných výnimiek. Okrem toho sa v súlade s prílohou B k Štokholmskému dohovoru výrazne obmedzuje výroba a používanie DDT, pesticídu, ktorý sa stále používa v mnohých rozvojových krajinách. V prípade perfluóroktánsulfonátu (PFOS), jeho solí a perfluóroktánsulfónfluoridu (PFOSF) sa zároveň uplatňujú výnimky a prijateľné použitia.

Na základe generických výnimiek možno vykonať laboratórny výskum, uvedené výnimky pritom slúžia ako referenčné normy pri neúmyselných stopových kontaminantoch v produktoch a výrobkoch. Výnimka sa vzťahuje aj na výrobky obsahujúce POP, ktoré sa vyrobili pred dňom nadobudnutia platnosti príslušnej povinnosti, alebo sa pred týmto dňom už používali, a to za predpokladu, že zmluvné strany predložia sekretariátu Štokholmského dohovoru informácie o predmetných použitíach, ako aj informácie o vnútroštátnom pláne nakladania s odpadom v súvislosti s danými výrobkami.

Úroveň uvoľňovania neúmyselne získaných vedľajších produktov uvedených v prílohe C [dioxíny, furány, polychlórované bifenyly (PCB), pentachlórbenzén (PeCB), hexachlórbenzén (HCB) a od decembra 2016 polychlórované naftalény (PCN)] sa neustále znižuje, pričom hlavným cieľom je podľa možnosti ich celková eliminácia. Podľa prílohy C sú zmluvné strany povinné podporovať a v súlade so svojimi akčnými plánmi vyžadovať uplatňovanie najlepších dostupných techník v prípade nových zdrojov v rámci svojich hlavných kategórií zdrojov uvedených v časti II a časti III prílohy C k Štokholmskému dohovoru.

⁶ Protokol Európskej hospodárskej komisie OSN (EHK OSN) k Dohovoru o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcim hranicami štátov z roku 1979 (http://www.unece.org/env/lrtap/pops_h1.htm).

V Štokholmskom dohovore sa zároveň predpokladá identifikácia a bezpečné spravovanie skladových zásob, ktoré obsahujú POP alebo z nich pozostávajú. Odpad obsahujúci POP, pozostávajúci z nich alebo nimi kontaminovaný by sa mal zneškodňovať tak, aby sa obsah POP zničil alebo nezvratne transformoval tak, aby už nevykazoval vlastnosti POP. Ak toto riešenie nepredstavuje environmentálne priaznivú alternatívu alebo v prípade nízkeho obsahu POP sa odpad zneškodní iným spôsobom prijateľným z hľadiska životného prostredia. Činnosti zneškodňovania, ktoré môžu viesť k zhodnocovaniu alebo opätovnému použitiu POP, sú výslovne zakázané. Pri preprave odpadov treba prihliadať na príslušné medzinárodné pravidlá, normy a usmernenia, ako je Bazilejský dohovor z roku 1989 o riadení pohybov nebezpečných odpadov cez hranice štátov a ich zneškodňovaní.

Tabuľka 1 Prehľad POP, ktoré sa regulujú na medzinárodnej úrovni; nové POP podľa Štokholmského dohovoru (od roku 2009) sú zvýraznené sivou farbou

Látka	Číslo CAS	Uvedená v Štokholmskom dohovore	Uvedená v protokole EHK OSN o POP	Uvedená v nariadení o POP
Úmyselne získané POP				
aldrín	309-00-2	Príloha A	áno	áno
chlórdán	57-74-9	Príloha A	áno	áno
chlórdekón	143-50-0	Príloha A	áno	áno
dieldrín	60-57-1	Príloha A	áno	áno
endosulfán	959-98-8 33213-65-9 115-29-7 1031-07-8	Príloha A	nie	áno
endrín	72-20-8	Príloha A	áno	áno
heptachlór	76-44-8	Príloha A	áno	áno
hexabrombifenyl (HBB)	36355-01-8	Príloha A	áno	áno
hexabromcycloodekán (HBCDD)	25637-99-4 3194-55-6	Príloha A	nie	áno
hexabromdifenylyéter a heptabromdifenylyéter	68631-49-2 207122-15-4 446255-22-7 207122-16-5 a iné	Príloha A	áno	áno
				áno
hexachlórbenzén (HCB)	118-74-1	Príloha A	áno	áno
alfa-hexachlórkyklohexán*	319-84-6	Príloha A	áno: hexachlórkyklohexány (HCH; Číslo CAS: 608-73-1 ⁷) vrátane lindánu (číslo CAS: 58-89-9)	áno (všetky izoméry vrátane gama-HCH, ktoré sa nachádzajú v lindáne)
beta-hexachlórkyklohexán*	319-85-7	Príloha A		
lindán*	58-89-9	Príloha A		
mirex	2385-85-5	Príloha A	áno	áno
pentachlórbenzén	608-93-5	Príloha A	áno	áno
pentachlórphenol (PCP)	87-86-5	Príloha A	nie	nie
polychlórované bifenyly (PCB)	všetky PCB and ich zmesi majú rôzne čísla CAS	Príloha A	áno	áno
tetrabromdifenylyéter a pentabromdifenylyéter	5436-43-1 60348-60-9 a iné	Príloha A	áno	áno
				áno
toxafén	8001-35-2	Príloha A	áno	áno

⁷

Toto číslo CAS zahŕňa izomérovú zmes alfa-, beta-, gama-, delta- a epsilon-hexachlórkyklohexánov (HCH).

Látka	Číslo CAS	Uvedená v Štokholmskom dohovore	Uvedená v protokole EHK OSN o POP	Uvedená v nariadení o POP
DDT	50-29-3	Príloha B	áno	áno
kyselina perfluóroktánsulfónová, jej soli a perfluóroktánsulfonyl fluorid (PFOS)	1763-23-1 s, 307-35-7 a iné	Príloha B	áno	áno
chlórované parafíny s krátkym reťazcom	85535-84-8	v štádiu preskúmania	áno	áno
hexachlórbutadién (HCBd)	87-68-3	Príloha A	áno	áno
polychlórované naftalény (PCN)	všetky PCN and ich zmesi majú rôzne čísla CAS	Príloha A	áno	áno
Neúmyselne získané POP				
polychlórované dibenzo-p-dioxíny (PCDD)	1746-01-6	Príloha C	áno	áno
polychlórované dibenzofurány (PCDF)	1746-01-6	Príloha C	áno	
hexachlórbenzén (HCB)	118-74-1	Príloha C	áno	áno
pentachlórbenzén	608-93-5	Príloha C	áno	áno
polychlórované bifenyly (PCB)	všetky PCB and ich zmesi majú rôzne čísla CAS	Príloha C	áno	áno
polychlórované naftalény (PCN)	všetky PCN and ich zmesi majú rôzne čísla CAS	Príloha C	áno	nie
polycyklické aromatické uhľovodíky (PAH)	207-08-9 a iné	nie	áno	áno

* lindán, alfa- a beta-hexachlórkyklohexán, ako aj chlórdekón a hexabrombifenyl sú nové POP podľa Štokholmského dohovoru, už predtým však boli zaradené do protokolu EHK OSN o POP a nariadenia o POP.

4. ÚČEL REALIZAČNÉHO PLÁNU ÚNIE V OBLASTI POP

Na základe Štokholmského dohovoru sú všetky zmluvné strany povinné pripraviť plán plnenia svojich záväzkov vyplývajúcich z dohovoru a usilovať sa o jeho realizáciu. Táto povinnosť sa v prípade Únie stanovuje v článku 8 nariadenia (ES) č. 850/2004 o perzistentných organických znečisťujúcich látkach. Únia preto v roku 2007 vypracovala realizačný plán v oblasti POP, ktorý sa vzťahuje aj na látky patriace do protokolu EHK OSN o POP⁸.

Celkovým účelom realizačného plánu nie je iba plnenie právnych záväzkov, ale aj vyhodnotenie účinnosti podniknutých opatrení a stanovenie stratégie a akčného plánu pre ďalšie opatrenia Únie týkajúce sa POP, ktoré sú zahrnuté v Štokholmskom dohovore a/alebo v protokole EHK OSN o POP.

Realizačný plán Únie má preto cieľ:

- preskúmať existujúce opatrenia na úrovni Únie, ktoré sa týkajú sa POP;
- posúdiť ich účinnosť a dostatočnosť pri plnení záväzkov vyplývajúcich zo Štokholmského dohovoru;
- identifikovať potreby súvisiace s ďalšími opatreniami na úrovni Únie;

⁸ SEC (2007) 341.

- vypracovať plán realizácie ďalších opatrení;
- identifikovať a posilňovať prepojenia a potenciálne synergie medzi riadením POP a inými politikami v oblasti životného prostredia, ako aj ďalšími oblasťami politik a
- zvyšovať informovanosť o POP a opatreniach na ich kontrolu.

5. ZHRNUTIE SPRIEVODNÉHO PRACOVNÉHO DOKUMENTU ÚTVAROV KOMISIE

V pracovnom dokumente útvarov Komisie sa stanovuje tretí realizačný plán Únie v zmysle požiadaviek Štokholmského dohovoru. Revíziou a aktualizáciou druhého realizačného plánu sa rieši otázka zahrnutia nových perzistentných organických látok do Štokholmského dohovoru, ako aj zohľadnenia technického a legislatívneho pokroku v danej oblasti.

V úvode dokumentu sa nachádza prehľad medzinárodného legislatívneho rámca nariadenia o POP, ako aj súhrnné informácie venované protokolu EHK OSN o POP a Štokholmskému dohovoru.

V kapitole 2 sa opisuje súčasný stav plnenia povinností EÚ ako zmluvnej strany uvedených medzinárodných rámcov. Uvádza sa v nej opis príslušných platných právnych predpisov EÚ, ako aj finančných nástrojov na podporu ich vykonávania.

EÚ prijala a vykonáva viaceré legislatívne opatrenia týkajúce sa POP, ktoré sú zamerané na dosahovanie cieľov Štokholmského dohovoru, ako aj protokolu EHK OSN o POP. Hlavným právnym nástrojom je nariadenie (ES) č. 850/2004 o perzistentných organických znečisťujúcich látkach, ktoré nadobudlo účinnosť 20. mája 2004. Nariadenie o POP sa niekoľkokrát zmenilo s cieľom zaradiť do zoznamu nové látky a stanoviť koncentračné limity týkajúce sa odpadu.

Pokiaľ ide o plnenie povinností vyplývajúcich zo Štokholmského dohovoru a protokolu o POP, nariadenie o POP dopĺňajú ďalšie právne predpisy týkajúce sa chemikálií, ktorými sa zabezpečuje uplatňovanie zákazu vývozu POP, súlad dovozu a vývozu s pravidlami Štokholmského dohovoru, zber a nezvratné zničenie POP, ako aj prevencia výroby a predaja chemikálií vykazujúcich vlastnosti POP.

Výskyt POP v potravinách a krmivách a v životnom prostredí sa monitoruje na základe rôznych právnych aktov a v kontexte viacerých programov. Európsky register uvoľňovania a prenosov znečisťujúcich látok (EPRT) zlepšuje prístup verejnosti k informáciám o životnom prostredí. Zahŕňa 91 znečisťujúcich látok a 65 hospodárskych činností a stanovuje prahové hodnoty týkajúce sa celého radu znečisťujúcich látok vrátane POP.

Cieľom informačnej platformy pre údaje o monitorovaní chemických látok (IPChem) je uľahčiť verejnosti prístup k údajom nadobudnutým pri monitorovaní, a to vrátane údajov týkajúcich sa POP. V rámci platformy IPChem sa darí zhromažďovať súbory údajov získaných počas monitorovania, ktoré majú formu verejne prístupných „modulov“. Pre výskumných pracovníkov predstavuje IPChem cenný zdroj informácií, vďaka ktorému môžu ľahko a pohotovo nájsť krížové odkazy na rôzne súbory údajov.

V Únii existuje viacero finančných nástrojov poskytujúcich prostriedky na podporu vykonávania Štokholmského dohovoru v rámci Únie i na medzinárodnej úrovni, ako aj prostriedky na realizáciu výskumu venovaného otázkam týkajúcim sa POP. Únia zároveň poskytuje finančné prostriedky na medzinárodné nástroje, a to aj na podporu sekretariátu dohovoru.

Kapitola 3 je venovaná celkovému hodnoteniu POP v Európskej únii vzhľadom na ich výrobu, používanie, uvádzanie na trh, ako aj existujúce skladové zásoby a kontamináciu toku odpadu. Táto kapitola vychádza najmä zo správ a z realizačných plánov vypracovaných členskými štátmi.

V kapitole 4 sa uvádza podrobná analýza jednotlivých povinností vyplývajúcich zo Štokholmského dohovoru, ktoré majú vplyv na zaobchádzanie s POP v EÚ. V nadväznosti na túto analýzu Komisia vymedzila 25 technických opatrení, ktorých cieľom je zlepšiť plnenie povinností EÚ podľa Štokholmského dohovoru.

V kapitolách 3 a 4 sa uvádzajú dôkazy o tom, že v EÚ sa postupne prestávajú používať látky, ktoré sa uvádzajú v Štokholmskom dohovore alebo v protokole o POP a ktoré sú na úrovni EÚ predmetom nariadenia o POP spred roku 2008 (staré POP). Zostávajúce použitia starých POP sú možné len v prípade výrobkov, ktoré boli vyrobené a umiestnené na trh pred nadobudnutím účinnosti nariadenia o POP, a v prípade noriem slúžiacich na výskumné účely. Na oba prípady zostávajúcich použití sa vzťahujú všeobecné výnimky stanovené v Štokholmskom dohovore a nariadení o POP.

Nové látky POP, ktoré sa uvádzali v Štokholmskom dohovore alebo protokole o POP v rokoch 2009 až 2015, boli následne zaradené do zoznamu uvedenom v nariadení o POP. Na predmetné látky sa v EÚ už pred ich zaradením do zoznamu vzťahoval zákaz alebo prísne obmedzenia. Novými zmenami nariadenia o POP sa v prípade istých obmedzení presahuje pôvodný rámec, a to v záujme dosiahnutia súladu s aktuálnymi medzinárodnými záväzkami.

Na účely zneškodnenia a zničenia sa do niektorých členských štátov EÚ dováža odpad obsahujúci POP (napr. zastarané pesticídy alebo kontaminované zariadenia). Tento dovezený odpad pochádza z krajín EÚ i mimo EÚ, ktorým chýbajú primerané technológie na jeho náležité zneškodnenie. Uvedené dovozy sa realizujú v súlade s ustanoveniami Štokholmského dohovoru a prispievajú k cieľu celkového zníženia objemu POP na úrovni EÚ a v celosvetovom meradle.

Nezaznamenal sa takmer žiaden vývoz POP mimo EÚ. Z jedného členského štátu sa na základe výnimky pre normy na výskumné účely vyviezlo len niekoľko kilogramov lindánu.

V niekoľkých členských štátoch sa stále nachádzali skladové zásoby zastaraných pesticídov, ktoré obsahujú POP a ktoré v zmysle nariadenia o POP v súčasnosti podliehajú prísnemu zákazu výroby, používania a uvádzania na trh. Tieto skladové zásoby predstavujú menej ako 50 000 ton, ktoré podľa odhadu obsahujú 2 000 až 9 000 ton POP.

Povinnosť vyplývajúca zo Štokholmského dohovoru, a to prestať do roku 2025 používať polychlórované bifenyly (PCB) v zariadeniach, je čiastočne zohľadnená v smernici Rady 96/59/ES o zneškodnení polychlórovaných bifenylov a polychlórovaných terfenylov (PCB/PCT), v ktorej sa od členských štátov vyžaduje, aby vypracovali záznamy týkajúce sa zariadení obsahujúcich viac ako 5 dm³ PCB a aby najneskôr do 31. decembra 2010 zabezpečili dekontamináciu alebo zneškodnenie zariadenia obsahujúceho PCB, ktoré je uvedené v daných záznamoch. V súlade so smernicou 96/59/ES všetky členské štáty zostavili súpisy zariadení obsahujúcich PCB, ako aj akčné plány ich zberu a zneškodňovania.

Z prieskumu realizovaného v roku 2011 a hodnotenia uskutočneného v roku 2014 vyplýva, že v EÚ sa podarilo dosiahnuť značný pokrok pri identifikácii zariadení obsahujúcich PCB a zneškodňovaní odpadu obsahujúceho PCB, pričom niektoré členské štáty sa priblížili k splneniu cieľa na rok 2010. Väčšina členských štátov však nesplnila cieľ, a to do 31. decembra 2010 dekontaminovať alebo zneškodniť kvapaliny a zariadenia kontaminované PCB, pričom po roku 2010 ešte stále prebiehalo úsilie o identifikáciu, odstránenie a zneškodnenie kvapalín kontaminovaných PCB.

Až do konca 90. rokov sa v Únii vyrábali polybrómované difenylétery (PBDE) tetraBDE, pentaBDE, hexaBDE a heptaBDE, ktoré slúžili ako spomaľovače horenia. Určitý čas sa ďalej používali v niektorých výrobkoch, najmä v plastoch používaných v elektrických a elektronických zariadeniach. Hoci sa z dôvodu regulačných opatrení postupne prestali vyrábať a používať a začali sa nahrádzať dekabrómodifenyléterom (dekaBDE), ich výskyt v odpade z elektrických a elektronických zariadení (OEEZ) je v EÚ stále výzvou.

Z indícií je zrejmé, že len málo zariadení špecializujúcich sa na recykláciu odpadu celkovej škály elektrických a elektronických zariadení triedi plastové materiály obsahujúce PBDE v zmysle požiadaviek právnych predpisov EÚ. Preto existujú určité pochybnosti o tom, či recyklačné závody v EÚ v súčasnosti disponujú dostatočnými kapacitami na triedenie plastov obsahujúcich PBDE a na ich separáciu od iných plastov tak, aby bolo možné identifikovať hlavnú časť toku plastového odpadu obsahujúceho PBDE. Z údajov vyplýva, že tok plastov, ktoré sa zhodnotili z OEEZ a obsahujú PBDE, sa v súčasnosti v rámci európskych recyklačných operácií náležite nekontroluje.

Výroba, uvádzanie na trh a používanie kyseliny perfluóroktánsulfónovej, jej solí a perfluóroktánsulfonyl fluoridu (PFOS) sa upravuje nariadením o POP. Väčšina použití je zakázaná, v nariadení o POP sa však povoľujú isté výnimky, ktoré sú podstatne menej početné ako v Štokholmskom dohovore, keďže pre mnohé z daných použití existujú dostupné alternatívy. Výnimky sa pravidelne prehodnocujú a časom sa uplatňujú čoraz zriedkavejšie.

Hexabrómcyklododekán je brómovaný spomaľovač horenia, ktorý sa vo veľkej miere používa v celej EÚ v izolačných doskách na báze expandovaného polystyrénu (EPS) a extrudovaného polystyrénu (XPS) slúžiacich na izoláciu striech či tzv. dutinovú izoláciu (technológia „cavity wall“). Zaradenie tejto chemikálie do nariadenia o POP v roku 2016 predstavuje zákaz všetkých použití s časovo obmedzenou výnimkou pri použití vo výrobkoch z expandovaného polystyrénu.

Zaznamenal sa pokles emisií neúmyselne získaného pentachlórbenzénu do životného prostredia (najmä do ovzdušia, no v menšej miere aj do pôdy), ku ktorým dochádza predovšetkým v dôsledku výroby energie z uhlia (okolo 83 %) a pri spaľovaní tuhého paliva a drevného a zmiešaného odpadu v domácnostiach (8 %). Ako vyplýva zo súborov údajov v rámci registra EPRTR, za roky 2007 až 2012 vykázal emisie pentachlórbenzénu do ovzdušia len malý počet lokalít v rámci Únie, pričom za rok 2013 neboli nahlásené žiadne emisie.

V kapitolách 5 a 6 sa uvádzajú ďalšie informácie týkajúce sa plnenia iných povinností, ako sú povinnosti priamo súvisiace s chemikáliami uvedenými v zozname. Svedčia to tom, že výmena informácií o technických záležitostiach medzi členskými štátmi a tretími krajinami naďalej predstavuje problém a v záujme uľahčenia plnenia cieľa dohovoru by sa mala zlepšiť. Zároveň by sa mala zvýšiť aj kvalita informácií, ktoré širokej verejnosti sprístupňujú orgány členských štátov alebo Komisia s cieľom zvýšiť informovanosť o POP.

Európska únia a členské štáty poskytujú značnú technickú a finančnú pomoc vo forme rôznych nástrojov na podporu vykonávania dohovoru v rozvojových krajinách.

6. CELKOVÉ ZÁVERY

Vďaka dostatočne komplexnému charakteru právnych opatrení EÚ, ktoré sa týkajú výroby, uvádzania na trh a používania POP, ako aj jej právnych opatrení, ktoré sa týkajú nakladania s odpadom pozostávajúcim z POP alebo ich obsahujúcim, možno povinnosti vyplývajúce z dohovoru a protokolu o POP úspešne splniť.

Pri odstraňovaní POP sa podarilo dosiahnuť významný pokrok. Až na niekoľko menej podstatných výnimiek je zakázaná výroba a používanie všetkých POP. Hlavnou výzvou pre

EÚ je vylúčiť POP z cyklu odpadov a zo zvyšných skladových zásob, ktoré aj naďalej predstavujú významný zdroj emisií.

Vzhľadom na povinnosti vyplývajúce zo Štokholmského dohovoru a so zreteľom na situáciu v Európskej únii sa v realizačnom pláne uvádza 30 aktivít, ktoré sú potrebné na splnenie predmetných záväzkov. Pribudlo 8 nových aktivít, ktoré sa týkajú najmä novo zaradených chemikálií. V prípade 9 aktivít ide o pokračujúce aktivity, 13 aktivít sa už uvádzalo v predchádzajúcom realizačnom pláne, no keďže sa doteraz nezavŕšili, stále prebiehajú.

Jedným z najdôležitejších problémov, ktoré v EÚ treba vyriešiť, je uvoľňovanie neúmyselne získaných látok POP do životného prostredia. Viaceré aktivity sú teda určené na prípravu zodpovedajúcich opatrení s cieľom dosiahnuť ďalšie zníženie emisií POP. Problematika predchádzania vzniku neúmyselne získaných POP počas vývoja procesov a technológií, ktoré majú zabrániť ich vzniku, by sa mala riešiť najmä v oblasti priemyselnej výroby, ale mala by sa týkať aj zdrojov v domácnostiach, medzi ktoré patria difúzne zdroje spaľovania. Naďalej existuje potreba ďalšieho výskumu a technického rozvoja.

Všetky členské štáty zostavili súpis zariadení obsahujúcich polychlóvané bifenyly (PCB), ako aj akčné plány ich zberu a zneškodňovania. Z informácií o súčasnom počte zariadení obsahujúcich PCB a o množstvách odpadu s obsahom PCB v EÚ vyplýva, že PCB sa naďalej používa vo významných množstvách. Nie sú známe množstvá PCB, ktoré sa používali v otvorených systémoch. K dispozícii nie sú ani informácie o počtoch výrobkov obsahujúcich PCB, ktoré sa stále používajú alebo z ktorých môžu unikáť emisie do prírodného prostredia. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na dosiahnutie cieľa stanoveného v Štokholmskom dohovore, ktorým je do roku 2025 postupne prestať používať PCB.

V EÚ sa naďalej v obmedzenej miere vyrába kyselina perfluóroktánsulfónová, jej soli a perfluóroktánsulfonyl fluorid (PFOS). Hlavným zostávajúcim zdrojom emisií PFOS, ku ktorých úniku dochádza plánovane, je odvetvie pokovovania, kde sa tieto látky využívajú. V súvislosti s týmto použitím sa už urobil prieskum alternatív a náhradných riešení, ktoré treba zrealizovať, čím sa úplne ukončí proces postupného vyradovania PFOS z praktického používania.

Identifikácia a riadenie lokalít kontaminovaných hexachlórcyklohexánom (HCH) predstavuje v rámci Únie problém. Z aktualizovaného hodnotenia vyplynulo, že v rámci EÚ by uložený odpad s obsahom HCH mohol predstavovať objem v rozmedzí od 1,8 do 3 miliónov ton. V súčasných národných realizačných plánoch identifikovalo sedemnást členských štátov kontaminovanú pôdu ako problém, na ktorého riešenie treba prijať ďalšie opatrenia. V tejto súvislosti sa môže vynoriť potreba koordinovanej stratégie v záujme identifikácie kontaminovaných lokalít a ich environmentálne vhodnej revitalizácie.

Oznamovanie informácií Komisii zo strany členských štátov je základným predpokladom na to, aby mohla EÚ určiť ďalšie opatrenia na účely vykonávania Štokholmského dohovoru s cieľom plniť vytýčené ciele, ako aj na účely predkladania náležitých správ sekretariátu dohovoru. Viaceré členské štáty si však nesplnili svoje oznamovacie povinnosti, a tieto nedostatky preto musia odstrániť.

Pokiaľ ide o monitorovanie – stále nemáme dostatok poznatkov o chemickej záťaži, a to aj napriek skutočnosti, že orgány členských štátov, výskumné organizácie či orgány EÚ vynakladajú značné úsilie na monitorovanie množstva chemikálií v rôznych médiách (voda, vzduch, biota, pôda, materské mlieko atď.) v dôsledku právnych predpisov EÚ, vnútroštátnych a medzinárodných iniciatív, ako aj vzhľadom na záujmy v oblasti vedy. Túto situáciu možno pripísať skutočnosti, že pri zbere, správe a vyhodnocovaní údajov o chemických látkach sa nepostupuje koherentne a k predmetným údajom nie je dobrý prístup.

V záujme vyriešenia týchto nedostatkov bola na európskej úrovni zriadená informačná platforma pre údaje o monitorovaní chemických látok, pričom sa v budúcnosti zabezpečí koordinovaný a integrovaný prístup k zberu, uchovávaniu, dostupnosti a hodnoteniu údajov.

S cieľom zabezpečiť efektívnejšie využívanie dostupných zdrojov by Európska únia mala vytvoriť mechanizmy na zlepšenie koordinácie medzi bilaterálnymi programami Komisie zameranými na poskytovanie pomoci a programami členských štátov, ktoré sa týkajú POP. Na osobitnej webovej stránke Komisie venovanej problematike POP by sa mohli uvádzať konkrétne informácie, ktoré by slúžili na zvýšenie informovanosti a preukázanie podpory poskytovanej prostredníctvom finančných nástrojov EÚ, ktoré majú význam z hľadiska opatrení súvisiacich s POP.